

УДК 342.3

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2024.23.52>**Форосян О.С.***аспірант кафедри публічного
управління та адміністрування
Національна академія внутрішніх справ*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність тематики. Зміст і сутність використання міжнародного досвіду на території нашої держави обґрунтовується, перш за все тим, що триваючі стрімко євроінтеграційні процеси зумовлюють необхідність та потребу внесення змін до законодавства України, що регулюють ті чи інші сфери суспільних відносин, у тому числі, це питання відноситься до компетенції та охоплюється нормами і конструкціями, що забезпечують адміністративно-правове регулювання діяльності підрозділів поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану. Слід зауважити, що не лише дослідження такого зарубіжного досвіду є основним завданням нашого дослідження та складає предмет і об'єкт даного підрозділу. Пов'язані питання з процесами вивчення зарубіжного досвіду так само складають науковий інтерес, як от імплементація стійких та результативних нормативно-правових законодавчих та організаційних конструкцій, механізму регулювання діяльності підрозділів поліції в країнах європейського простору.

Крім цього, слід звернути увагу на тому, що реформа поліції, що була проведена в 2015 році, перш за все взяла за основу європейську модель управління підрозділами правопорядку й відповідно даний аспект діяльності має бути врахований під час всіх, без виключення, наукових пошуків пов'язаних із оптимізацією діяльності поліцейських підрозділів, у тому числі в умовах дії правового режиму воєнного стану. На нашу думку, слід перш за все сконцентруватись на дослідженні

тих чи інших аспектів регулювання діяльності поліції в країнах європейського простору.

Метою статті є аналіз зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану та його імплементація до законодавства України. Це в свою чергу зумовлює необхідність розв'язання таких дослідницьких завдань, як: 1. Окреслення підходів до розуміння понятійно-категоріального апарату, щодо вивчення міжнародного досвіду; 2. Обґрунтування низки ефективних інструментів адміністративно-правового регулювання діяльності органів правопорядку та розкриття шляхів імплементації їх у правозастосовну практику; 3. Підведення науково обґрунтованих підсумків щодо оптимізації змістовного апарату інституту адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Об'єктом статті виступають суспільні відносини, в сфері адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України.

Предметом дослідження є зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану та його імплементація до законодавства України.

Виклад основного матеріалу статті. Як доречно зауважує А.М. Ключко, сьогочасні вимоги до поліції передбачають доволі високий рівень професіоналізму, що ґрунтується

на етичності, відповідальності й сумлінності поліцейських службовців. Лише така поліція, як показує міжнародний досвід, може належним чином здійснювати покладені на неї повноваження. Водночас слід зазначити, що міжнародні стандарти роботи поліції характеризують якість функціонування органів правопорядку. Їх упровадження, як показує міжнародний досвід, підвищує якість і ефективність діяльності поліції. Водночас міжнародноправові стандарти діяльності поліції дають змогу врахувати сукупність факторів, що впливають на поведінку професіонала, і розробити технологію формування гідного здійснення службової діяльності та поведінки відповідно до професійних і громадянських обов'язків, відповідально й етично. Тому запозичення й інтеграція зазначених стандартів у діяльність національних правоохоронних органів є першочерговим завданням, що ставиться перед державою [1, с. 131, 133]. Таким чином залученням міжнародного досвіду уможлиблюється підвищення якості функціонування, всіх без виключення центральних органів виконавчої влади, а зокрема і Національної поліції України, як основного у сфері забезпечення правопорядку та дотримання прав і свобод людини і громадянина, що в свою чергу наближає українську правоохоронну систему до взаємоінтеграції з аналогічними системами на теренах Європейського Союзу та інтенсифікує євроінтеграційні процеси загалом. Можна також звернути увагу на тому, що удосконалення функціонування Національної поліції України крізь призму покращення її адміністративно-правового регулювання може мати декілька аспектів, як нормативно-правовий, так і організаційно-управлінський, оскільки виконання визначених законодавством України та ратифікованого міжнародного законодавства вимог, є не менш важливим ніж його продукування.

Повноваження поліції Французької республіки у сфері гарантування публічної безпеки і порядку визначено Законом Франції «Про посилення безпеки і захисту свободи

особи» від 1981 р. [2, с. 602]. Зазначене дозволяє сформулювати позицію про те, що поліваріативність застосування інструментів адміністративно-правового регулювання діяльності поліції може бути значно розширена за урахуванням плюралізму визначених до компетенції поліції завдань. Аналогічно із наведеним прикладом, Національна поліція України так само здійснює широкі функції та виконує відповідні завдання, що значно посилює потребу належного адміністративно-правового регулювання цього процесу.

Науковці справедливо стверджують, що підписання Україною міжнародних угод обумовлює неухильне дотримання стандартів у сфері захисту прав людини під час реалізації правоохоронної функції. Тому постає нагальна потреба в погодженні засад діяльності системи відповідних органів внутрішніх справ України зі світовими, зокрема європейськими, стандартами. У той же час міжнародні стандарти забезпечення прав і свобод людини мають бути фундаментальними принципами в діяльності працівників відповідних правоохоронних органів та відповідати вимогам демократичного, громадянського суспільства. Їх професійна діяльність щодо забезпечення прав і свобод людини відповідно до міжнародних стандартів є багатоаспектною, результати її залежать не лише від професіоналізму її працівників, а й від рівня довіри до них з боку громадян, налагодження співпраці з міжнародними поліцейськими організаціями та органами в цій сфері [3, с. 96; 4]. Слід зауважити, що контекст трактування змісту і сутності прав і свобод людини і громадянина та його практичне застосування під час діяльності будь-якого поліцейського підрозділу, як на території України, так і Європейського Союзу, а також світової спільноти має бути уніфікований та тотожно застосований, що дозволить сприяти встановленню світової системи правопорядку та забезпечення права свобод людини і громадянина.

Саме тому, на нашу думку, необхідно перш за все виділяти такі рівні нормативно-пра-

вового регулювання стандартів прав і свобод людини і громадянина, що пропорційно впливають на межі і способи функціонування, всіх без виключення органів правопорядку, як загальносвітовий (тобто міжнародний), суто європейський (тобто той, що має приналежність до відповідного міждержавного утворення), а також державний, що безпосередньо пов'язаний із правовим статусом громадянина.

Законодавство досить детально регламентує діяльність поліції у сфері боротьби зі злочинністю й охорони публічного порядку. Особливо це стосується реалізації функцій судової поліції – сукупності повноважень і діяльності з констатації порушень будь-яких заборонних норм, забезпечених кримінально-правовою санкцією, збирання доказів і передачі правопорушників судовій владі [3, с. 142]. У Великобританії законодавство в досліджуваній сфері представлено Законом Сполученого Королівства «Про поліцію» від 1996 р. У діяльності британської поліції домінує функція гарантування публічної безпеки, а функції з охорони громадського порядку виконує кожний поліцейський незалежно від звання і посади [5, с. 158]. Слід зауважити, що в адміністративно-правове регулювання діяльності Національної поліції України, так само є фрагментованим та поділеним на окремі напрями реалізації її компетенції, відповідно до визначених посад поліцейських та з урахуванням міри і сутності прав і свобод людини і громадянина, що забезпечується кожним конкретним підрозділом та поліцейським особисто.

Водночас, як зауважує М. Безсонова, далеко не кожна держава спромоглася створити надійні й ефективні національні механізми захисту основних прав і свобод людини. Результатом цього процесу стала поява універсальних міжнародно-правових стандартів у сфері прав людини, за яких суб'єктивні права і свободи стали об'єктом правової регламентації не лише окремої держави, а й міжнародного співтовариства загалом. Важливою прогресивною тенденцією сучасного вітчиз-

няного конституційно-правового розвитку, що з перших кроків набуття та становлення незалежності супроводжувала процес утвердження засад демократичної, правової, соціальної держави в Україні, стала активізація участі нашої держави в міжнародних організаціях, із подальшою ратифікацією всіх основоположних міжнародно-правових актів у сфері прав людини. Зміст міжнародно-правових зобов'язань держав-учасниць, встановлених багатосторонніми міжнародними договорами, як правило, визначається їх онтологічним та генетичним зв'язком із міжнародно-правовими стандартами. Універсальний характер прав людини потребує й виконання державами взятих на себе міжнародно-правових зобов'язань у сфері захисту прав людини [6, С. 29]. Одночасно, на нашу думку, необхідно доповнити позицію науковиці, оскільки механізм міжнародно-правового захисту прав і свобод людини і громадянина, а також відповідно міждержавна діяльність, що проводиться підрозділами правопорядку не підміняє собою національний механізм забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, що в свою чергу зумовлює необхідність удосконалення функціонування відповідних поліцейських підрозділів зокрема в умовах особливих правових режимів.

Як доречно зауважує О. І. Безпалова, основною передумовою становлення України як дійсно правової держави є вироблення та впровадження з урахуванням відповідних європейських стандартів дієвого механізму дотримання принципу верховенства права в діяльності органів державної влади, забезпечення прав і свобод громадян, підтримання належного стану законності та правопорядку. Вирішення цієї проблеми потребує посилення правоохоронної функції держави, зокрема вдосконалення механізму реалізації правоохоронної функції держави, у наслідок чого можна буде досягти зниження рівня злочинності в суспільстві, підвищити рівень правової культури населення [7, с. 13–14]. Ефективність функціонування всіх органів

і підрозділів правопорядку, що забезпечують права і свобод людини і громадянина, у тому числі в умовах дії надзвичайних правових режимів, прямопропорційно залежить від рівня дотримання прав і свобод людини і громадянина на території конкретної держави та в міждержавному аспекті, що перш за все, може бути втілено крізь призму взаємодії відповідних поліцейських підрозділів на міжнародному рівні.

Водночас робота поліції Великобританії з охорони публічного порядку та безпеки не належить до адміністративної діяльності [8, с. 8]. Специфічною рисою діяльності поліції Великобританії є здійснення взаємодії між різними силами (службами, відділами) поліції у формі співробітництва на договірній основі [5, с. 250]. Свої особливості має функціонування поліції у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку в Королівстві Бельгії, де поліцейське законодавство представлене низкою законів. Так, ст. 14 Закону Королівства Бельгії «Про діяльність поліції» визначено зміст діяльності органів поліції щодо гарантування публічної безпеки і порядку. Під час виконання завдань адміністративної поліції служби поліції дбають про підтримання публічного порядку, зокрема про дотримання законів і вимог поліцейських статутів, здійснюють запобігання порушенням та забезпечують захист осіб і майна. Із цією метою вони забезпечують загальний нагляд і проводять контроль у місцях, до яких вони мають доступ на законних підставах, та ін. [5, с. 119]. При цьому, слід звернути увагу на тому, що жодна з цих країн протягом ХХІ сторіччя не перебувала в стані відсічі збройної агресії будь-якої держави, проте, основні положення законодавства, щодо ефективного виконання поліції покладених на неї завдань у контексті забезпечення правопорядку та реалізації заходів із гарантування публічної безпеки і порядку, можуть бути застосовані під час організаційного управлінської діяльності підрозділами поліції превентивної діяльності, у тому числі на прифронтових та деокупованих територіях.

Необхідно також звернути увагу на властиві ознаки міжнародних стандартів у сфері прав людини. Так, на думку вітчизняних учених, ознаками міжнародних стандартів прав людини є: 1) фіксація їх у міжнародних актах та інших міжнародних документах певного змісту, певного обсягу, водночас змісту й обсягу прав людини; 2) сприйняття тези стосовно того, що міжнародні стандарти прав людини встановлюють, власне, «мінімальний стандарт», є «мінімально допустимим консенсусом»; вони не лише закріплюють перелік загально визнаних прав, а й фіксують їх певний необхідний обсяг, мінімальний рівень, на якому останні мають реалізовуватися; 3) стандартизація певних вимог до засобів гарантування прав людини (зокрема, позитивні обов'язки держави із забезпечення, охорони й захисту таких прав); 4) обов'язковість (або принаймні бажаність) дотримання державами міжнародних праволюдних стандартів; 5) з огляду на їх деонтичний статус вони можуть бути настановами або формально-обов'язковими, або рекомендаційними, що мають братись до уваги під час конструювання, моделювання всіх інших юридичних норм щодо прав людини (модельність); 6) специфіка санкцій за порушення означених стандартів. Такі санкції мають здебільшого або політико-юридичний (щодо обов'язкових приписів), або суто політичний (щодо рекомендаційних приписів) характер; 7) універсальність: всесвітня чи регіональна. Універсальна природа цих прав і свобод не підлягає сумніву (п. 6 Декларації Генеральної Асамблеї ООН «Верховенство права на національному та міжнародному рівнях» від 24.09.2012); 8) діалектичне поєднання універсальності стандартів із протилежною ознакою – можливістю неуніверсальності (неоднозначності) інтерпретації їх більш-менш конкретного змісту та/або обсягу в різних культурних контекстах; 9) гранична абстрактність застосовуваних у них терміно-понять (серед яких часто превалюють категорії суто оціночного характеру); 10) історично-зміс-

товна динамічність [9, с. 85]. Слід зазначити, що міжнародні стандарти прав людини прямопропорційно впливають на стандарти адміністративно-правового регулювання діяльності будь-якого органу правопорядку в умовах дії правового режиму воєнного стану та з урахуванням тих безпекових викликів, що стоять перед конкретною країною на момент його введення. Фіксація у міжнародних актах та інших нормативно-правових документах стандартів поліцейської діяльності в умовах дії правового режиму воєнного стану, у тому числі в умовах збройного конфлікту з урахуванням особливостей діяльності поліції на деокупованих територіях, а також під час роботи на прифронтових зонах, має бути враховано під час забезпечення адміністративного управлінського впливу на діяльність Національної поліції України безпосередньо в наших безпекових реаліях.

Водночас міжнародні стандарти у сфері прав людини – це зобов'язання держави, що впливають із норм міжнародного права, які розкривають і конкретизують зміст принципу поваги до прав людини. Міжнародні стандарти в сфері прав людини є неоднорідними, їх умовно поділяють на універсальні та регіональні. Аналіз способів деталізації й механізмів забезпечення вказаних категорій стандартів дає змогу зробити висновок про те, що нормативно закріплені регіональним об'єднанням демократичних держав (наприклад, Радою Європи чи ЄС), який має ефективні наднаціональні важелі впливу (судові органи, що наділені повноваженнями ухвалювати обов'язкові до виконання рішення стосовно національних урядів) на держави-члени з питань дотримання прав людини, стандарти можуть виявитися більш широкими, конкретними і реально забезпеченими, ніж універсальні стандарти, що діють у масштабах міжнародного співтовариства. Особливістю європейських стандартів прав і свобод людини є те, що вони не лише спонукають переглянути усталені підходи до конкретних правових інститутів, а й змінюють

національну правову культуру. Саме тому їх сприйняття потребує тривалого часу, оскільки вимагає «конституціоналізації» свідомості не лише пересічних громадян, а й юристів, посадових осіб держави і навіть суддів [10, с. 5]. Таким чином, на нашу думку, Рада Європи чи Рада Європейського Союзу має виключну компетенцію щодо формування архітектури дотримання прав і свобод людини і громадянина, а відповідно може рекомендувати всім без виключення поліцейським підрозділам країн Європейського Союзу та кандидатів у члени Європейського Союзу так чи інакше діяти, чи застосовувати те чи інше законодавство держави, на території якої здійснюється відповідна діяльність чи Європейського Союзу, з метою якомога більш ефективного забезпечення правопорядку на всьому Європейському континенті.

У Королівстві Бельгія, як і в більшості країн Європейського Союзу, утворюється спеціальний відділ поліції – адміністративна поліція, до основних завдань якої належить гарантування та підтримання публічної безпеки і порядку. У Португальській Республіці з метою охорони публічної безпеки утворюється поліція публічної безпеки, яка функціонує відповідно до Закону «Про організацію поліції публічної безпеки» від 2007 р. Згідно зі ст. 1 цього Закону, місія поліції публічної безпеки полягає в забезпеченні демократичної законності, внутрішньої безпеки та прав громадян відповідно до Конституції і законів. Характерно, що поліція публічної безпеки підзвітна члену уряду, який відповідає за внутрішню адміністрацію, а організація цієї поліції є єдиною на всій території держави [5, с. 202]. Такий спосіб організації поліції сприяє виробленню в державі єдиного підходу у сфері охорони публічної безпеки, а також підпорядкуванню єдиним правилам її забезпечення. Отже, поліцейське законодавство Португальської Республіки передбачає утворення розгалуженої системи поліції публічної безпеки як самостійної організації, що має єдиний центр управління, єдині пов-

новаження та функції. У Польщі також запроваджено централізовану модель управління поліцією [11, с. 393]. Таким чином, на підставі запропонованого ми вважаємо доцільним створення окремих поліцейських підрозділів, що після проходження спеціальної підготовки отримують компетенцію забезпечення, не лише публічної безпеки і порядку під час дії правового режиму воєнного стану, а і в післявоєнний період. Ідея створення військової поліції на території України є не новою, проте зміст і сутність цього явища вчені та науковці, а також законодавець трактують по-різному.

У цьому сенсі доречною є думка вченого Є. В. Білозьорова про те, що приведення національного законодавства, зокрема відомчих нормативних актів МВС України, у відповідність до вимог міжнародно-правових документів сприяє налагодженню, поширенню та поглибленню міжнародної поліцейської співпраці. У внутрішній діяльності та за міжнародного співробітництва МВС України дотримується основних міжнародно-правових документів, що регламентують захист прав і свобод людини, визначають світові підходи до протидії злочинності та встановлюють загальноприйняті правила поведінки посадових осіб [12, с. 12]. Така авторська позиція вказує на те, що приведення нормативних актів МВС України у відповідність до вимог міжнародно-правових документів є однією з форм взаємодії в поліцейській діяльності та засобом у інтеграційному процесі під час виконання вимог адаптації національного законодавства до відповідних міжнародних стандартів [13, с. 39–45].

Висновки. Отже, зазначене темою дослідження питання є надзвичайно важливим зокрема в умовах активних євроінтеграційних процесів щодо вступу нашої держави до

Європейського Союзу та початку відповідного переговорного процесу. Імплементаційні заходи а також заходи щодо приведення у відповідність національного законодавства України із нормами і положеннями законодавства Європейського Союзу вже тривають є однією із найбільш складних процедур у ході вступу України до ЄС.

На нашу думку, важливим є не лише використання нормативно-правових конструкцій закладених у Європейському законодавстві, а й поширення окремих організаційно-управлінських та інституційно-формульвальних практик в контексті оптимізації діяльності органів правопорядку. Водночас, виконання завдань в умовах надзвичайних правових режимів, зокрема в умовах дії правового режиму воєнного стану на території України значно ускладнюється. Саме тому, на нашу думку, доцільним було б створення в структурі Національної поліції України окремих підрозділів, що спільно діяли б із громадськими формуваннями в контексті забезпечення публічної безпеки і порядку у формі співпраці з населенням громади, на території якої знаходиться підрозділ поліції.

На нашу думку належить цілком і повністю погодитись із позицією дослідників, щодо зміни адміністративно-правового формату управління поліцією, оскільки саме відхід від карально-репресивної форми діяльності поліції та перехід до засад комунікації із суспільством, забезпечив ефективне реагування на всі безпекові фактори та загрози, що виникли на початку широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України її територіальної цілісності та державного суверенітету. Злагоджені дії сил безпеки і оборони, а також цивільного населення уможливили збереження української державності.

Анотація

У статті досліджено зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану та його імплементація до законодавства України.

Автором доводиться позиція про те, що зазначене питання є надзвичайно важливим зокрема в умовах активних євроінтеграційних процесів щодо вступу нашої держави до Європейського Союзу та початку відповідного переговорного процесу. Імплементативні заходи а також заходи щодо приведення у відповідність національного законодавства України із нормами і положеннями законодавства Європейського Союзу вже тривають є однією із найбільш складних процедур у ході вступу України до ЄС.

На думку автора, важливим є не лише використання нормативно-правових конструкцій закладених у Європейському законодавстві, а й поширення окремих організаційно-управлінських та інституційно-формульних практик в контексті оптимізації діяльності органів правопорядку. Водночас, виконання завдань в умовах надзвичайних правових режимів, зокрема в умовах дії правового режиму воєнного стану на території України значно ускладнюється. Саме тому, на нашу думку, доцільним було б створення в структурі Національної поліції України окремих підрозділів, що спільно діяли б із громадськими формуваннями в контексті забезпечення публічної безпеки і порядку у формі співпраці з населенням громади, на території якої знаходиться підрозділ поліції.

Крім цього, автор звертає увагу, що належить цілком і повністю погодитись із позицією дослідників, щодо зміни адміністративно-правового формату управління поліцією, оскільки саме відхід від карально-репресивної форми діяльності поліції та перехід до засад комунікації із суспільством, забезпечив ефективне реагування на всі безпекові фактори та загрози, що виникли на початку широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України її територіальної цілісності та державного суверенітету. Злагоджені дії сил безпеки і оборони, а також цивільного населення уможливили збереження української державності.

Перспектива подальшого дослідження інституту адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану полягає в необхідності структурно-правового аналізу відповідного утворення, зокрема дослідження перспектив і напрямів удосконалення функціонування зазначеного інституту в загальноправовому контексті.

Ключові слова: забезпечення прав людини, механізм регулювання, поліція, адміністративне право, правоохорона та правопорядок, внутрішньоорганізаційна діяльність, компетенція в умовах війни, правове регулювання, режим воєнного стану.

Forostian O.S. Foreign experience of administrative and legal regulation of the activities of police units under the legal regime of martial law

Summary

The article examines the foreign experience of administrative and legal regulation of the activities of police units in the conditions of the legal regime of martial law and its implementation into the legislation of Ukraine.

The author proves the position that this issue is extremely important, in particular in the context of active European integration processes regarding our country's accession to the European Union and the beginning of the relevant negotiation process. Implementation measures, as well as measures to bring the national legislation of Ukraine in line with the norms and provisions of the legislation of the European Union, are already underway, which are one of the most difficult procedures in the course of Ukraine's accession to the EU.

According to the author, it is important not only to use the normative and legal structures laid down in the European legislation, but also to spread certain organizational, managerial and institutional-formative practices in the context of optimizing the activities of law enforcement agencies. At

the same time, the fulfillment of tasks in the conditions of emergency legal regimes, in particular in the conditions of the legal regime of martial law on the territory of Ukraine, is significantly complicated. That is why, in our opinion, it would be expedient to create separate units within the structure of the National Police of Ukraine, which would act jointly with public formations in the context of ensuring public safety and order in the form of cooperation with the population of the community on the territory of which the police unit is located.

In addition, the author draws attention to the fact that it is necessary to fully agree with the position of researchers regarding the change in the administrative and legal format of police management, since it was the departure from the punitive and repressive form of police activity and the transition to the principles of communication with society, that ensured an effective response to all security factors and threats that arose at the beginning of the large-scale armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, its territorial integrity and state integrity Sovereignty. The coordinated actions of the security and defense forces, as well as the civilian population, made it possible to preserve Ukrainian statehood.

Prospect for further research of the institute of administrative and legal regulation of the activities of the National Police of Ukraine in the conditions of the legal regime of martial law lies in the need for a structural and legal analysis of the relevant entity, in particular, a study of the prospects and directions for improving the functioning of this institution in the general legal context.

Key words: ensuring human rights, regulatory mechanism, police, administrative law, law enforcement and law enforcement, internal organizational activities, competence in wartime, legal regulation, martial law regime.

Список використаних джерел:

1. Ключко А. М. Міжнародні стандарти роботи поліції. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25 листоп. 2016 р.). Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 402 с. С. 114–118.
2. Білоконь М.В. Державне управління у сфері охорони громадського порядку : монографія. Харків : НУВС, 2004. 700 с.
3. Солоненко О. М. Сучасні міжнародні стандарти забезпечення прав і свобод людини в діяльності органів внутрішніх справ. Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ. 2011. № 6. С. 95–103.
4. Йолон П. Методологія. Філософський енциклопедичний словник / [В. І. Шинкарук (голова редкол.) та ін.]. Київ: Ін-т філософії ім. Г. Сковороди НАН України; Абрис, 2002. 742 с.
5. Банчук О.А. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство. Київ : Москаленко О.М., 2013. 588 с. URL: <http://pravo.org.ua/img/books/files/status-policiibanchuk-2013.pdf>.
6. Безсонова М. Право на звернення до міжнародних правозахисних інституцій як елемент конституційно-правового механізму гарантування та захисту прав і свобод людини в Україні. Национальный юридический журнал: теория и практика. 2018. № 4-2 (32). С. 29–34.
7. Безпалова О. І. Поняття правоохоронної функції держави. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові підходи дослідження: матеріали міжкафедр. круглого столу (Харків, 23 жовт. 2012 р.). Харків: ХНУВС, 2012. С. 13–14.
8. Заросило В.О. Порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країни (Великобританії, Канади, США та Франції) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2002. 21 с.
9. Гаєва Н. П. Міжнародні стандарти щодо права на свободу об'єднання. Часопис Київського університету права. 2019. № 1. С. 84–89.

10. Битяк Ю. П., Яковюк І. В. Права людини і їх місце в політиці суверенних держав. Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина: зб. наук. ст. та тез наук. повідомл. за матеріалами Міжнар. наук-практ. конф. (Полтава, 23 листоп. 2012 р.): у 2 ч. Харків: Точка, 2012. Ч. 1. С. 5–12.
11. Проневич О.С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України: порівняльно-правовий аналіз : дис. ... док. юрид. наук. Харків, 2011. 445 с.
12. Білозьоров Є. В. Правові гарантії прав і свобод людини та громадянина у сфері діяльності міліції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2008. 18 с.
13. Вітик Ю. І. Міжнародно-правові стандарти поліцейської діяльності у сфері забезпечення дотримання прав і свобод людини. Knowledge, Education, Law, Management. 2020. № 7 (35), vol. 3. С. 39–45.